
Školné

Školné

28.1.2012 18:10 ČRo 6 Zpráva
Jan BEDNÁŘ, moderátor

A teď už se zaměříme na současné problémy Evropské unie. Následující úvahu napsal Rudolf Kučera. Čte Radvít Novák.
Radvít NOVÁK, redaktor

Je těžké si představit, že by v Evropské unii o dvaceti sedmi a brzy dvaceti osmi členech mohla někdy zavládnout shoda ve všech podstatných náležitostech. Rodina je tak velká a skládá se z tolika různě postavených a schopných členů, že najít nějaké, pro všechny přijatelné řešení je obtížné. V celé dluhové krizi se navíc ukazuje, že hlavní rozdíly nejsou mezi členy a nečleny eurozóny, ale mezi severní a jižní částí Evropy. Severské státy, jako Švédsko, Dánsko, Finsko a nečlenský stát Norsko, mají dobré výsledky. A do žádné krize se nedostaly. Naopak státy jižní Evropy, jako jsou Řecko, Itálie, Španělsko a Portugalsko, mají problémy. Uprostřed Evropy se pak rozkládá Německo, které má jako vždy v dějinách klíčový význam pro další vývoj celého kontinentu. Ten z vás, kdo cestoval Evropou, si jistě mohl čistě knízkově všimnout některých věcí, které mohou být příčinou stávajících problémů v evropských státech. V severní Evropě se žije střízlivě a šetrněji než v jižní Evropě. Je tam sice draho, lidé platí vyšší daně, ale většinou to nevadí, protože mají mnohem vyspělejší sociální systém než jinde v Evropě. A ten považují za jakousi životní jistotu. V jižní Evropě je mnohem víc lidí bez práce, mnozí žijí z různých sociálních dávek, druzí požadují vyšší platy, nižší daně a téměř všichni jsou velmi zaměřeni na kvalitní konzum. Jak jsem si všimnul, i demonstranti v Athénách si jdou v přestávkách odpočinout do amerického kávového koncernu s vysokými cenami, místo aby šli dát vydělat malému řeckému kavárníkovi a pomohli mu udržet se nad vodou. Německo je světový mistr v exportu. Jeho technické produkty, jako například auta, pračky, turbíny a tak dále, patří ke světově nejžádanějším. Na posvátném místě světového islámu v Mekce se dnes horečně staví, hotely, silnice, obchodní domy. A téměř všechno mají na starosti německé firmy. Mají nejlepší stavební stroje, nejlepší technologie na hotelové vybavení a tak dále. Na Světovém hospodářském fóru v Davosu si pak mnozí, především Angličané, stěžovali na Německo, že příliš exportuje a tím bere šanci druhým. Něco na tom je. Ale stížnosti jsou v zásadě absurdní, protože každá země má v tržní ekonomice, pro jejíž volnost se zvláště Britové dnes tolik zasazují, stejně šance uspět v soutěži. Měli by se proto spíše zeptat například saúdskoarabských vládců, proč si raději než jiné kupují německé průmyslové technologie a americké zbraně. Odpověď by asi zněla, protože jsou nejlepší. Je pravda, že země jižní Evropy zaznamenaly v posledních letech jistý pokles exportu, ale vysvětlení je jediné. Jejich export se stal málo konkurenceschopný. Měly by proto mnohem více investovat do vzdělání a výzkumu, aby byly po nějaké době schopné produkovat zajímavější a lepší výrobky. Uvedu dva malé příklady. České elektrické sítě jsou někde přetížené přepravou elektřiny z německých větrných elektráren na Balkán. Otázka by mohla znít, proč si Řekové, kteří mají hodně slunce, nepostaví dostatek solárních elektráren a Balkán nezásobují elektřinou sami? Druhý příklad. Německo má dnes miliardové obchody s Čínou, protože si místní obyvatelé oblíbili konzum prasečích rypáčků, oušek, nožiček a vnitřností, tedy toho, co většina Němců nejlépe nechutná pro svou orientaci na zdravou výživu. A tak Německo exportuje ve velkém vepřové do Číny, která ho sama ještě před několika lety vyvážela a dnes už ho nestačí tolik produkovat. Mohou si ostatní evropské země producenti vepřového stěžovat? Nemohou. Protože jednoduše zaspali čínskou potřebu. OECD v těchto dnech zveřejnila srovnávací studii, týkající se evropských zemí podle různých jejich výkonů. Vyplývá z ní, že severské země a stejně tak Německo si udržují značný růst a přitom poskytují občanům vysoké sociální zajištění. Potvrzuje se, že dobrý hospodářský růst skýtá možnosti dobrého sociálního systému. To je jakási samozřejmá pravda. Jenže se zapomíná na to, že obojí se vzájemně silně podmiňuje. Krátí-li se plošně sociální výdaje, omezují se možnosti hospodářského růstu. Udrží-li se daně pro bohaté na nízké úrovni, omezuje se tím hospodářský růst. Víím, že když toto uvádím, mnozí neoliberalní politikové se otřesou hrůzou, protože to je, jako bych znesvětil jejich modly. Je to podobné, jako když si myslím, že tvrzení, že placení školného zvyší kvalitu vzdělání je zcela mylné. Naopak zhorší. Protože problémem dnešních studentů je nezbytnost, aby si při studiu přivydělávali. Protože jim jejich studijní potřeby již nemohou platit rodiče, jimž se zhoršuje jejich ekonomická situace. A když se k tomu přidá nutnost platit školné, nevím, kolik z nich bude vůbec stát o vysokoškolské vzdělání. A možnost studentských půjček, které budou po skončení studia platit, je natolik

vágní a nedomyšlená jako nápad Věcí veřejných, aby ministři měli hmotnou odpovědnost za svou činnost. Ministři jsou členové vlády, za ni nese odpovědnost předseda vlády, ale ani jeho odpovědnost nemá povahu odpovědnosti za svěřený majetek. V Kanadě existují půjčky studentům, jenže tam se musí každý rok student dostavit do banky ke kontrole svých studijních výsledků, jestli ji dostane i na příští školní rok. Takže naopak by se mělo nejdřív pomáhat studentům, aby měli lepší podmínky pro studium, a pak teprve přemýšlet, jak z nich dostat nějaké peníze. Školné by mělo být odměnou za kvalitu a ne házením peněz do temné díry. Podobně je tomu s vysokoškolským zákonem a jeho správními radami. Členem takové rady, která bude skutečně rozhodovat o majetku univerzity, by se mohl stát jen takový podnikatel, jenž do univerzity vloží nějaký vlastní majetek, aby se pak opravdu snažil o jeho zvelebení. Jinak se obávám, vzhledem k rozsáhlým pozemkovým a jiným majetkům univerzit, že půjde jen o možnosti jejich tunelování. Česká republika si stále ještě udržuje docela slušné hospodářské postavení v rámci Evropské unie, ale jejím problémem je sklon většiny politiků napomáhat různým zlodějnám a tvářit se, že jim jde o obecné dobro.

Jan BEDNÁŘ, moderátor

Radvít Novák předčetl úvahu Rudolfa Kučery.